

Щоб спільно боротися з чорнобильським лихом

У столиці в Національному науковому центрі радіаційної медицини відбувся VII Конгрес Міжнародної організації «Союз Чорнобиль» (на знімку). Під час засідання було змінено назву організації на МО «Союз Чорнобиль — Фукусіма» й затверджено програму підготовки та проведення заходів з нагоди 35-х роковин Чорнобильської катастрофи та 10-х роковин аварії на АЕС «Фукусіма-1».

Варто зазначити, що слово «Фукусіма» з'явилося у назві організації не випадково. Уже багато років поспіль благодійний фонд з Країни Вранішнього Сонця «За безпеку харчових продуктів та життя» під керівництвом Джунічі Коваки переймається проблемами, що постали перед Україною після найстрашнішої техногенної катастрофи на ЧАЕС.

Японський колега зокрема розповів про те, що гості, які прибули з міста Сайтама, спільно з нашими науковцями вивчають питання безпечного харчування на радіаційно забруднених територіях. Розпочинали свої дослідження вони ще 1984 року з вивчення впливу на здоров'я людини продуктів, які містять консерванти, канцерогени та інші шкідливі речовини. Утім, коли вибухнув Чорнобиль, довелося сфокусувати свою увагу на проблемі радіації. На жаль, нині від мирного атома страждають уже онуки ліквідаторів. Багато дітей, особливо тих, які живуть на радіаційно забруднених територіях, скаржаться на головний біль, на болі в суглобах, інші хвороби. Медики б'ють на сполох: зростає кількість онкологічних захворювань, зокрема серед молоді. Для Японії ця тема також є актуальною, адже країна не встигла оговтатися з часів Хіросіми і Нагасакі, як сталася аварія на АЕС «Фукусіма-1». Тому у фонді так активно допомагають українцям.

Київщини, згодом долучилися й інші.

Від спонтанних дій до серйозних проектів

«Після ретельного вивчення у раціоні цих сімей деякі місцеві продукти (м'ясо, молоко, річкову рибу) довелося замінити на екологічно чисті — перевірені на вміст цезію і стронцію. Рекомендувалося взагалі відмовитися від споживання грибів як найбільших накопичувачів радіоактивних елементів», — каже пан Ковака.

Нині програма проекту істотно розширена, налагоджена співпраця з вітчизняними науковцями в галузі медицини та радіобіології. Завдяки їхнім спеціальним дослідженням у рамках проекту, а також підготовленим експертним висновкам і рекомендаціям було запроваджено системний контроль якості харчування і вживання безпечних продуктів учасниками окремого експерименту. Проведено й рекульти-

запобігти можливим тяжким наслідкам та зберегти здоров'я дітей і в Україні, і в Японії, де так само сталася масштабна аварія на АЕС. Ми вивчаємо, як можна звести негативний вплив до мінімуму. І прагнемо матеріально допомогти сім'ям, які погодилися брати участь у нашому проекті.

Напрямами нашої роботи було: поліпшити здоров'я дітей, допомогти невилковим хворим, дослідити вплив продуктів з дуже низьким забрудненням на організм людини, — повідомив Ковака. — Багато часу витрачено на вивчення ситуації на забруднених територіях, пошук нестандартних прийомів у вирішенні питань, застосування теоретичних знань на конкретних проблемах. Проведені нами дослідження та набутий досвід за наслідками аварії на Чорнобильській АЕС стали в пригоді, коли аналогічна біда прийшла до нас в Японію (аварія на АЕС «Фукусіма-1»). Позитивні набуття українських вчених допомогли дати рекомендації за результатами нашого лиха.

Тим часом перший заступник генерального директора Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України, доктор медичних наук, професор Віктор Сушко наголосив, що українській науці є чим пишатися. Утім, не завжди докази й направлення вчених справляють враження на урядовців, зокрема і щодо надання належної медичної допомоги. Адже не для кого не секрет, що програми щорічно скорочуються. І це при тому, що чорнобильці потребують допомоги і підтримки повсякчас. Науковець також наголосив, що в дуже поганому стані й медична статистика в Україні, через це тяжко скласти правильну картину, приміром, смертності. Він також навів приклад, що коли помер колишній заступник головного інженера Чорнобильської АЕС Анатолій Дятлов, експерти написали, що смерть настала через інфаркт. А про те, що в нього була гостра променева хворо-

ба, чомусь промовчали. Він також зазначив, що з 2016 року закрито програму допомоги онкохворим.

Критичним був і виступ народного обранця та члена Чорнобильської асоціації народних депутатів України Олександра Ребеки. Він зазначив, що нині в статті бюджету для допомоги чорнобильцям не густо, утім, ЧАНДУ намагається усіляко протистояти намірам урядовців монетизувати, а фактично — скоротити пільги. Він також подякував усім, хто докладає зусиль для поліпшення життя в Чорнобильській зоні, зокрема і японській асоціації безпеки харчових продуктів та життя і його керівникові Ковакі Джунічі.

Не приховувати, а допомагати

У своєму коментарі «Голосу України» пан Ковака наголосив, що в Японії, так само як і в Україні, урядовці намагаються применшити наслідки аварії. Нині в Японії мешканців району Фукусіма активно запрошують повертатися. А щоб ще більше захопити до таких дій, у цьому районі скасували податок на нерухомість. І люди потроху повертаються. Утім, проблеми залишаються. Щоправда, населення, яке проживає навколо АЕС, каже пан Ковака, системно може обстежити стан свого здоров'я, і якщо лікарі доведуть, що людина захворіла, то лікування проводиться безплатно. Та хай там як, а японці мають чи не найвищу тривалість життя. І як зазначив японський колега, довголіття базується на трьох китах: способі життя, харчуванні та фізичній культурі. До цього маємо прагнути й ми.

До речі, автор цих рядків із здивуванням дізналася від пана Коваки про те, що знезаразити ґрунт виявляється можна дуже простим способом. Для цього необхідно періодично вносити калійні добрива. І пояснюється це також дуже просто — цезій і стронцій за молекулярною формою такі самі, як калій і натрій. Тож якщо цих корисних елементів рослині не вистачає в ґрунті, то вона

«тягне» радіоактивні і в такий спосіб надміру насичує ними продукцію, що потім потрапляє на наші столи. Чому це не беруть на озброєння на державному рівні, залишається загадкою. Утім, як зазначив директор Піщанської школи Овруцького району Микола Слепенчук, який теж був присутній на конгресі, добрива справді корисні для ґрунту, але коштують вони недешево, тому люди не завжди можуть собі це дозволити. А сподіватися лише на допомогу японських друзів було б несерйозно, потрібні ж бо й кроки рідної держави, каже Микола Слепенчук.

Варто зазначити, що смертність у забруднених районах Полісся перевищує середньонаціональний рівень у півтора-два рази. Причому помирають люди працездатного віку, які під час Чорнобильської аварії були дітьми. Серед тих, кому за 70, смертність нижча. Це свідчить про те, що для дітей внутрішнє опромінення значно небезпечніше, ніж для дорослих. Вони вражає насамперед тканини кровотворної системи і щитоподібної залози.

Гостра, сповнена болу розмова відбулася й наступного дня — на зустрічі ініціаторів Японського проекту з представниками асоціації освітян.

Про успіхи в оздоровленні й лікуванні хворих дітей розповіли також на семінарі їхні батьки, рідні та самі підлітки. Люди широ дякували організаторам проекту за різнобічну допомогу — а це і ліки, і чисті продукти, і мануальна терапія та масажі...

У роботі конгресу також взяли участь колеги з Білорусі, Литви, Росії, Киргизстану.

З метою об'єднання зусиль українських і японських фахівців у боротьбі з наслідками радіаційних аварій активісти громадської організації «Союз Чорнобиль» на своєму конгресі вирішили перейменувати її на «Союз Чорнобиль — Фукусіма». У такий спосіб учасники хочуть посилити увагу до такої гострої і фактично світової проблеми, як атомні аварії та їх наслідки.

Марина КРИВДА.

Фото Сергія ШЕВЧЕНКА.

ДОВІДКОВО

Японський проект сприяв поліпшенню здоров'я майже чотирьох тисяч дорослих і дітей.

Тож, як зазначив пан Ковака, після Чорнобильського його фонд став приділяти ще більше уваги вивченню питань протидії радіаційному забрудненню харчових продуктів і поліпшенню здоров'я дітей — тобто майбутніх поколінь. Нині структура, яка об'єднує понад чотири тисячі небайдужих співвітчизників Коваки — представників різних професій, займається дослідженнями у сфері впливу радіації, видає журнал, де публікуються найактуальніші статті з цієї проблематики, і реально допомагає багатьом людям не лише в своїй країні, а й жертвам українського Чорнобиля.

Коли розпочинали свій проект в Україні, каже пан Ковака, це була фактично спонтанна волонтерська допомога окремим українським сім'ям з дітьми, які постраждали від катастрофи на ЧАЕС. Почали тоді працювати з трьома родинами з Овруцького району на Житомирщині, згодом залучили ще вісім сімей переселенців у Ковалінін Переяслав-Хмельницького району

вацію ґрунтів під випаси худоби, внесено мінеральні добрива на присадибні ділянки жителів. Адже, як з'ясувалося, саме забруднене молоко та лісові ягоди і гриби є причинами хвороб у дітей. Японські добродійці на чолі з паном Ковакою періодично відвідували українські сім'ї і розпитували їх про самопочуття як суб'єктивний фактор результативності цього проекту. Цього разу вони також вирушили в подорож, зокрема побували на Житомирщині, де поспілкувалися з родинами, яким надають допомогу, дізналися, як почувуються підопічні дітки, перевірили ґрунти після внесення в них відповідних добрив.

— Нас найбільше цікавить стан здоров'я дітей, які мешкають на забруднених після атомної аварії територіях і споживають вироблені там продукти, — розповів пан Ковака. — Важливо знати, як впливають на організм малі дози радіації елементів із тривалим періодом розпаду — стронцію, цезію. Ці знання допоможуть